

De maand van het leven

“Ho ho ho!”

Het is een ware kunst om de klanken zo ver mogelijk de winkelstraten in te verspreiden, maar na jarenlang op dit plein als kerstman te hebben gestaan kan ik met zekerheid zeggen dat mijn techniek is geperfectioneerd. Geen kerstman kan met zo veel warmte en kracht vreugde de wereld in slingeren. Net als elk jaar zijn de feestdagen weer aangebroken. Een tijd waarin iedereen zich gelukkig voelt. Er wordt naar elkaar omgekeken, een helpende hand uitgestoken. Maar bovenal heerst er liefde en daar help ik graag een handje aan mee.

“Klingelingeling”

Het leukste werk dat ik als kerstman eens per jaar mag doen is even stil staan, op dit plein van niet meer dan dertig vierkante meter. Een uitgesneden vierkantje op een stuk papier. Het zorgt voor wat tijd om even om me heen te kijken. Dan zie ik een vrouw die met tassen vol kerstcadeaus door de winkelstraten banjert, een vader die een spelletje speelt met zijn dochter, ‘wie kan als eerste de duif vangen’, of een jongen die een stokbrood geeft aan een bedelende zwerver. Een man die al sinds jaar en dag dezelfde kleding draagt. Een schoen met een gat erin, een gescheurde zwarte broek en een dekentje waar tien generaties aan motten in zijn opgegroeid. Zijn grijze lange haren zitten vol vet en uit zijn ogen kijkt hij vermoeid. De dankbaarheid voor het stokbrood valt van zijn gezicht af te lezen. Het gevoel van geluk borrelt zich op in mijn onderbuik en komt eruit in de vorm van die vreugdevolle klanken.

“Ho, ho, hó!!” en terwijl ik dit roep wordt er plots op mijn schouder getikt. Met een lachend gezicht kijk ik om, ervan uitgaande dat ik zou worden begroet met de lach van een kind. Niets was minder waar. Wat ik aantrof was een man, niet ouder dan een jaar of zeventig. Hij zag er wat smoezelig uit, een wat ronder hoofd met rimpels waarvan er eentje voor elk trauma is ontstaan die hij in zijn lange leven te voorduren heeft gekregen. De kale plek op zijn hoofd werd omsingeld door grijze haren. Hij was gekleed in een donkerbruin vest, gecombineerd met een doffige zwarte broek, alsof hij zijn kleding rechtstreeks uit de vorige eeuw had gehaald. Maar het waren de ijsblauwe ogen van de smoezelige man die mij echt ongemakkelijk maakten.

“Wat denkt u dat u hier aan het doen bent?” vroeg de oude man bars, zijn stem klonk alsof het een jaar in de diepvries had gelegen en nog niet helemaal was ontdooit.

“Hoe bedoelt u?” vroeg ik, op een wat voorzichtige en sussende toon. Om de één of andere reden was de man boos op me. Al had ik geen idee waarom, ik kende hem pas een paar seconden.

“Waarom bent u gekleed als de kerstman?” zei de man, iets rustiger nu.

Op mijn gezicht verschijnt een glimlach, met die vraag kon ik iets. Ik vertel hem over de maand december. Want waarom zou je niet van de maand december houden. De temperatuur die het vriespunt overschrijdt waardoor we ons allemaal warm op de bank nestelen. Met een dik boek plakken we een aantal uren aan de bank vast, terwijl de geur van warme chocolademelk zich door de kamer verspreidt.

Dat allemaal is maar een klein stukje van de maand december. Ik zie als meester op een basisschool met eigen ogen hoe kinderen enthousiast worden van Sinterklaas, de kerstdagen, Oud- en Nieuwjaarsdag en advent. Een aftelkalender die elke week zorgt voor iets meer licht in de toenemende duisternis. Maar boven dat alles staat natuurlijk de muziek. Niets is zo bijzonder als kerstmuziek, geen maand heeft zoveel liedjes toegewezen gekregen als december. En muziek is een sterk middel om het gevoel van een mens te bereiken. Zelfs in het midden van de zomer kunnen de bellen van een tamboerijn de kerstgedachte bij mij opwekken. Dan zie ik de sneeuwvlokken om me heen vallen, terwijl de zon mijn huid wegbrand. En in mijn oren hoor ik dan dat bekende deuntje. *Klingklokje klingelingeling, kling klokje kling.*

“Weet je wat je bent,” zegt de man nors. “Je bent een dromer.”

“Dat kan wel zo zijn,” zeg ik, “maar dat doet niks af van het feit kerstmuziek één van de beste dingen is die er bestaat. Het zorgt ervoor dat ik even aan mijn leven kan ontsnappen. Een eigen wereld in kan beelden die aan alles voldoet. Dan geloof ik weer even in die kerstgedachte, waarin iedereen om elkaar denkt en van elkaar houdt. Ja, ik hou ervan dat een levenloos stuk hout of kunststof ervoor kan zorgen dat het gaat sneeuwen in de zomer. Helpt om van elkaar te houden en kan laten zien dat de warmte uit de open haard mensen verbindt in plaats van de familiebanden verbrandt.” Terwijl mijn verhaal een eigen leven krijgt, zie ik dat de norse man me niet begrijpt.

“Hoe kan je nou zo iets zeggen?” begint hij zijn relaas. Achter zijn ogen ontstaat een rode waas van woede.

Snel probeer ik de boel wat te sussen, niet wetende waar ik die gevoelige snaar heb geraakt. “Sorry, heb ik iets verkeerd gezegd?” vraag ik.

“Je vertelt de mooie kanten van een verhaal, die meer zwarte bladzijden kent dan de Nederlandse geschiedenis.” Zegt hij en nog voordat ik op hem kan reageren draait hij zich om en loopt weg.

“Merry Christmas!”

Die middag sta ik in de winkelstraat. In het dorpje is er maar één, wat er altijd voor zorgt dat het druk is. Het is een normale winkelstraat die zich de afgelopen maand klaar heeft gemaakt voor de maand december. De prachtige lampjes hangen om de zoveel meter om de straat te verlichten. In de vitrines van de winkels liggen dennennaalden verspreidt. De Amerikaanse kerstman is in de vorm van een levensgrote pop midden in de winkelstraat gezet. Zijn lach verlicht elke voorbijgaande zijn hart, net als ik in mijn pak probeer te doen.

Achter me hoor ik een hard gelach. Ik draai me om en zie een paar meter verderop een aantal jongens met bomberjacks staan. Ze wijzen mijn kant op en beginnen nog harder te lachen. Terwijl ik voel hoe de schaamte mijn hoofd net zo rood maakt als het pak dat ik aan heb, probeer ik snel in de menigte te verdwijnen. Van een afstandje houd ik ze in de gaten. Klaar om in te grijpen mochten ze iemand anders lastig vallen. De opmerkingen mogen ze best naar mijn hoofd gooien, ik ben er wel aan gewend geraakt. Maar ik kan het moeilijk verkroppen als ze andere mensen gaan lastigvallen. Ik heb nooit tegen onrecht gekund, dat heb ik van mijn vader. Hij is altijd degene geweest die tijdens de feestdagen naar anderen omkeek. Ze hielp wanneer ze het moeilijk hadden. Dankzij hem heb ik ontdekt wat deze maand daadwerkelijk inhoudt.

Plots zie ik de oude man uit de supermarkt lopen. Snel loop ik naar hem toe en spreek hem aan. “Hé, u liep net zomaar weg. Maar ik wilde u nog vragen, wat bedoelde u met die zwarte bladzijden?”

De oude man keek me vermoeid aan, “Weet je het nog steeds niet? Omdat je toch nog iets van manieren hebt zal ik het je uitleggen.”

Hij wijst naar een man die tegen de muur aan zit, voor een supermarkt. “Die man zit er elke dag weer, maar nooit krijgt hij iets. Tot kerstavond, dan zijn er altijd klanten die hem wat te eten geven. De kerstgedachte in zijn volle glorie noem ik dat.” Het cynisme druipt van zijn woorden af, maar ik begrijp hem niet. Het is toch mooi dat mensen naar elkaar omkijken en met elkaar delen. Maar de man schudt zijn hoofd “De kerstgedachte is een excuus geworden voor de normale mensen om hun ogen te sluiten. Zolang ze maar één keer per jaar een oliebol zijn kant op smijten.”

Zo gaat hij een tijdje door. Steeds wanneer hij iets aanwijst vertelt hij me de pijn die erachter zit. De kleren in de vitrine met de prachtige dennennaalden, gemaakt door kinderhanden. De met kerstlampjes belichte straten hadden nu vol met sneeuw moeten liggen. Het verliefde koppeltje dat hand in hand door de straat loopt, zorgt bij veel mensen

voor het gevoel van eenzaamheid. Het vrolijk kind die net zijn sinterklaascadeau heeft uitgezocht, valt in het niet bij de kinderen die geen cadeau op die avond zullen ontvangen.

“En dan moet je al helemaal niet beginnen over kerstmuziek.” Dit keer is het mijn beurt om de man niet begrijpend aan te kijken. Want wat kan je nou hebben tegen kerstmuziek? “Het hele jaar door worden mensen door dat vreselijke geluid herinnert aan de ergste maand van het jaar. Het is een geluid waar mensen zich achter verschuilen om al de pijn in de wereld te vergeten. Ze zeggen een bril op te zetten door naar elkaar om te kijken, maar draaien ondertussen de andere kant op. De maand december is eigenlijk waar de hele wereld nu naar kijkt, een verbloeming van de werkelijkheid.”

De man draait zich om en vertrekt. Mij daarbij in een trans achterlatend. Een hele kerstwereld voor mijn neus ingestort. Waar eerst de gedachte van liefde en vrede een hoofdrol in mijn musical speelde, kan nu het beeld van een duister monoloog niet meer aan mijn aandacht ontsnappen. De man verdwijnt al snel in de opkomende drukte van een vrijdagmiddag. Al gauw is hij een deel geworden van de mensenmassa. De massa die me insluit, tot ik het gevoel heb dat ik me in een donkere kamer bevindt. Een bordje met uitgang is nergens te bekennen.

Met tranen in mijn ogen vertrek ik naar huis. Niet omdat mijn wereld net voor mijn ogen is ingestort. Maar meer om de machteloosheid die zich van mij meester heeft gemaakt. Overal waar ik kijk zie ik de pijn van de maatschappij, de pijn die onze zelfbedachte economie heeft aangericht. Hebzucht en macht lijken het enige wat in deze wereld nog speelt. Geen ruimte meer voor het kijken naar de mensen om ons heen. De zwerver vertrekt weer naar huis. Met het laatste kontje van zijn stokbrood in zijn hand. Hij lijkt het te koesteren als een man die net zijn laatste houtblok op het vuur heeft gegooid. En dat in een maatschappij die zegt dat alles en iedereen gelijke kansen krijgt.

Met een hoofd die dolt van de gedachten loop ik door. Overal waar ik kijk zie ik de maatschappij die de man omschreef. De kou snijdt langs mijn oren en laat bij mij het gevoel ontstaan dat ik de enige ben die over deze winkelstraten heen loopt. Een soort van ijsgevangenis waar bijna niet uit te ontsnappen valt. Plots hoor ik geschreeuw, een harde klap. Voor me staan de jongens in zwarte bomberjassen te lachen naar een man die op de grond is gevallen. Ze zijn de typische pestkoppen van de middelbare school. Denkend dat ze heel wat zijn, terwijl ze net zo nietig en onbelangrijk zijn als elk mens dat naast hun leeft. ‘Zielig’ is het woord dat ik altijd gebruik om deze mensen te omschrijven.

Voor de gevallen man ligt een kontje van wat ooit een heel stokbrood is geweest. Voordat hij het op kan rapen trapt een jongen het verder voor hem uit. De ‘leider’ van de groep, die zijn heerschappij heeft te danken aan de onderdrukking van de mensen die een iets minder sterke lichaamsbouw hebben ontvangen na hun geboorte. Steeds wanneer de man het bijna in zijn handen heeft, wordt het stukje brood buiten zijn bereik gelegd. De jongens lachen harder en harder.

Verbaasd kijk ik om me heen. Naar de voorbijrazende stroom aan mensen. Niemand lijkt zich te beseffen wat er gebeurt. Dat er iemand voor hun neuzen een misselijkmakend gevoel van schaamte ondergaat. Waarom doen ze niks, lopen ze erlangs. Alsof al die miljoenen mensen op dit moment iets belangrijkers aan hun hoofd hebben dan het helpen van deze man. Ik wordt door een gevoel van onrecht overmand en voordat ik het zelf door heb onderneemt mijn lichaam actie. Ik stap naar voren en geef de leider van de groep jongens een keiharde duw.

De jongen belandt heel hard op de grond. Zijn net aangeschafte bomberjack scheurt in het valproces. Met een schreeuw van verrassing stappen de andere jongens achteruit. Wanneer ze een blik op mij werpen beseffen ze dat ze dit gevecht beter niet aan kunnen gaan. Voordat ik de jongeren ook maar een vloek achterna kan werpen zijn ze in de

mensenmassa verdwenen. Ik draai me om en probeer de man overeind te helpen. Maar plots worden mijn handen hardhandig achteruit getrokken. Een stukje ijzer rust zich om mijn polsen. Daarna daalt het besef pas in. De jongens waren niet weggerend voor mij, het was de politie die hun de schrik had aangejaagd.

Toen ik nog op de basisschool zat was ik nooit goed met woorden. Ik kon nooit omschrijven dat ik me onveilig voelde in mijn omgeving. Wanneer iemand iets deed wat mij niet zinde, ging ik in plaats van praten slaan. 'Losse handjes' stond daarom steevast in mijn rapport op de basisschool. Mijn ouders hebben het zeven jaren lang in mijn hoofd moeten timmeren voordat ik het begreep. Wanneer je geweld gebruikt krijg je bijna altijd de schuld. Nu zit ik hier, met ijzeren palen voor mijn neus, een gescheurd pak en een geest die overduidelijk zijn lessen nog niet heeft geleerd.

Met een zucht neem ik plaats. Het is een toonloze grijze kamer waar ik me in bevindt. Geen kleurtjes die de boel een beetje opvrolijken. Wat misschien logisch is wanneer je op het politiebureau zit. Het zou raar zijn als ze een uithangbord hadden gemaakt van vrolijke lampjes waarop staat '*Welkom, fijn dat u er bent*'. De minuten tikken langzaam voorbij. De middag wordt de avond, de nacht wordt de ochtend. Gek dat in die tijd je wens toeneemt dat iemand ook een misdaad begaat. Dan heb ik tenminste wat gezelschap.

Zonder enige aankondiging hoor ik plots sleutels rinkelen. Een politieagent komt naar mijn gezellige stekje. In zijn ene hand mijn telefoon en portemonnee, in de andere mijn schoenen. "Je mag gaan," bromt de politieagent. "Maar alléén omdat dit de eerste keer is. Let een beetje op je tellen de volgende keer." Schaapachtig knik ik een paar keer, alsof ik zal onthouden dat hij dit ooit tegen me heeft gezegd. Zonder nog een woord te wisselen haast ik me naar buiten. De kou pakt me meteen weer in zijn greep. Ik hoor geschreeuw om me heen. Maar nu ga ik écht naar huis.

Die nacht staar ik naar het plafond. Waar eerst de duisternis me in mijn hoofd gevangen hield, heeft het nu ook mijn fysieke gedaante in de val gelokt. Er is geen uitweg meer, het enige wat de gedachten doen is het laten tolleren van mijn hoofd. Met een vermoeide zucht pak ik mijn telefoon er voor de zoveelste keer bij. Mijn ogen nemen rustig de tijd om aan het blauwe licht te wennen. De vage witte strepen veranderen langzaam in lijnen, getallen. Drie uur, geen oog dicht gedaan en morgen weer om zeven uur op. Om te gaan werken, zonder hoop voor ogen.

Al jaren ben ik niet verder gekomen dan die ene baan, waarin ik kinderen op kan leiden om een aarde te redden die wij hebben verpest. Het leunen op anderen viel me altijd al zwaar, maar na gisteren is die last nog vele malen erger geworden. Want wie zijn wij om een toekomst van andere te ontzeggen voor ons eigen gewin. Vroeger was de maand december nog een bril die ik op kon zetten wanneer het me teveel werd. Maar die bril is van mijn ogen afgerukt en flink de grond in getrapt. De paniek borrelt langzaam weer in mijn buik op. Een hoofd dat behoefte heeft aan slaap maakt het vele malen erger.

Nog steeds naar het plafond starend, zorgen de gedachten ervoor dat ik het even kwijt ben. Geen uitweg meer weet. Steeds wanneer ik denk de goede weg gevonden te hebben stuit ik op een muur. Alsof ik in een doolhof zit. Geen idee waar ik heen moet, langzaam vergetend waar ik vandaan kom. Maar dat hoort erbij, als je beeld is ingestort en je even niet weet wat je moet denken. Als alles om je heen zo snel gaat dat je alleen maar vooruit kan staren.

Je hebt dan het gevoel dat er iets is wat je moet overwinnen. Als een draak in een sprookjesboek. Dat wanneer je die draak hebt overwonnen er iets is waardoor je het allemaal zeker weet. Weet wat je moet denken en moet doen. Want het lukt op een gegeven ogenblik wel. Het lukt je om het doolhof uit te komen, de put uit te klimmen. Toch was het makkelijker geweest als er iemand boven dat doolhof vloog, je had gezegd waar het goede

pad was waar je uit kon lopen. Een touw gooide om je te helpen uit die put te klimmen. Je had geholpen om die draak te verslaan. Een vriend kan zoveel meer zijn dan alleen iemand om mee te lachen. Het kan iemand zijn die naast je staat wanneer je het allemaal even niet weet, wanneer je vastloopt in het doolhof van gedachten. Snel open ik Whatsapp en app naar een goede vriendin. *'Acht minuten alsjeblieft'*.

Het was de sociale media die me een aantal jaar geleden op de acht minuten heeft gewezen. Een online psycholoog zei dat hij ooit erachter was gekomen dat een vriend hem niet had gebeld toen hij het moeilijk had, omdat hij dacht dat de psycholoog het op dat moment druk had. De psycholoog vond het vreselijk dat hij de goede vriend niet had kunnen helpen. Hij had voortaan afgesproken dat als de vriend hem ooit nog nodig had, hij moest vragen om acht minuten van zijn tijd, zo wist hij dat het serieus was. En volgens hem kon iedereen op elk moment wel even acht minuten vrij maken voor een vriend in nood.

De volgende dag zit de vriendin voor me. Met een kopje gemberthee in haar hand zit ze achterover gezakt in mijn net nieuw gekochte donkerblauwe fauteuil. Ik lig op de bank, mijn hoofd in een positie dat onze ogen elkaar op dezelfde hoogte kunnen ontmoeten. Het stereotype van psycholoog en patiënt is er niets bij. Ze staart me met haar blauwe ogen aan terwijl ik rustig mijn verhaal vertel. Haar blonde haren en rustige uitstraling zorgen bij mij altijd voor een gevoel van herkenning, waardoor ik makkelijker mijn gedachten bloot op tafel kan leggen.

Na mijn hele verhaal over de instorting van mijn favoriete maand, neemt zij het woord. "Als je zo kijkt bestaat de maand december eigenlijk uit twee zijden van een munt, zwart en wit." Wanneer ze aan mijn houding ziet dat ik haar nog niet helemaal begrijp gaat ze rustig door. "Klimaatverandering en armoede laten de pijnlijke kanten van de maand zien. De zwarte bladzijden die op dit moment over de maatschappij en de mensen worden geschreven. De liefde en vrede die de maand december bezit laten de witte kanten zien."

Daar moest ik even over nadenken. Mijn gedachten vlogen alle kanten uit, maar kwamen allemaal bij één vraag terug. Zou het kunnen dat de maand december niet wit of zwart hoeft te zijn? Dat het een mengeling is van zowel het goede als het kwade in de wereld. Dat het soms misschien lijkt alsof het slechte de boventoon in de wereld voert, Maar dat dat niet een reden is om jezelf niet in te zetten voor waar je in gelooft. Voor je dromen en je doelen.

Een paar dagen later kom ik de man weer tegen. Hij staat naast de supermarkt, te praten tegen de zwerver die daar al jaren zit. Voorzichtig raak ik hem aan. Hij draait zich om en kijkt me vragend aan. Met een vastbesloten blik vertel ik hem over mijn nieuwe ontdekkingen.

"De maand december staat bij mij in het teken van angst. Ik ben bang, boos en verdrietig tegelijk. Ik snap dat u denkt dat de maand december daarom niet meer gevierd mag worden. Dat het allemaal geen zin heeft omdat mensen zich er toch wel voor wegdraaien. Maar dat is niet waar. Er zullen altijd mensen zijn die zich inzetten voor het goede, omkijken naar een ander. Het geluk in het leven mag gevierd worden zolang de zwarte bladzijden maar niet uit onze aandacht ontsnappen."

Terwijl ik vertel wijs ik om me heen. Naar de vitrines van kleding die door kinderhanden is gemaakt. Waar ik eerst alleen de kerstversiering zag of de kleding, zie ik ze nu allebei. De vreugde die de vitrine bij de langslopende menigte veroorzaakt, maar ook de pijn die erachter schuil gaat. Naar de jongen die eenzaam naar het verliefde koppeltje blijft staren. Liefde en eenzaamheid, ze staan zo tegenover elkaar. Maar de maand december laat ze samenvallen in één oogopslag.

Nadat mijn verhaal is vertelt kijkt de man me verwachtingsvol aan. Het verhaal lijkt hem te hebben geraakt. Toch lijkt er nog één vraag op zijn lippen te branden. “Dus, wat is de maand december volgens jou?”

Met een volle teug frisse lucht antwoord ik vastbesloten. “December is de maand van het leven, net zo ingewikkeld en tegenstrijdig als het hoort te zijn.”

“Maar hoe wil je het dan vieren?”

Dat wist ik niet zo goed, hoe kan je iets vieren wat voor iedereen iets anders is.

Plots stond de zwerver op. Met een laatste hap stokbrood in zijn mond keek hij ons beiden aan. “Praat met elkaar, dat kan per slot van rekening iedereen.” zei hij, terwijl de stukjes stokbrood alle kanten op vlogen.